

ZEMPLÉNI LAPOK.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Főút 9. szám

hova minden a lap szellemi részét illető közlemény, valamint az előfizetési s hirdetői pénzek is küldendők.

Kéziratok vissza nem küldetnek.

Társadalmi hetilap,
főtekintettel Zemplénmegye érdekeire.

(Megjelenik minden kedden.)

Előfizetési feltételek:

Egész évre 6 ft — kr.
Félévre 3 „ — „
Negyedévre 1 „ 50 „
Néptanítóknak és körjegyzőknek egész évre . . . 4 „ — „
A hirdetési díjak, a hirdetési rovat élén látható díjszabályzat szerint számítatnak.

Felelős szerkesztők s kiadótulajdonos társak:

BORÚTH ELEMÉR HORNAY KÁLMÁN.

Közgazdaság.

Gazdasági levelek.

II.

Volt alkalmunk már e becses lapok hasábjain is figyelmeztetni azon roppant károk és veszélyekre, melyek az ősi szabálytalan szabadságban kanyargó, sok helyütt szeszélyesen elterülő Rongyva- és Bozsva folyók áradásai által, a S.-a.-Ujhely fölött kitaruló s a természettől kitünő termékenységgel megáldott völgyet érik. E völgy, mely S.-a.-Ujhelytől felhuzódik Mihályi, Kolbása stb. felé, a tavalyi szomorú emlékeztető évben, husz és néhányszor vált egy víztengerré s a rétségein termett roppant mennyiségű s különben jó minőségű széna majdnem egészen tönkre ment és ezen vizkalamitások az egész nyáron át és az őszen is, meg-megujulván, a sarjuk, valamint a réttöréseken utalán termelt minden egyéb vetemények is, tönkre mentek, megsemmisültek. De nem csak az így tönkre ment szüleség és más termények értékében szenvedett tetemes károkat a parti birtokosság; — nemcsak hogy azon szomorú tapasztalásra ebredett: mikép egykor elsőrendű rétjei ma már nagyrésztben elposványosodtak és a jövőben még inkább elposványosodni fognak; de közegészségügyi szempontból is, fölülte hátrányos a vidékre nézve ezen jelenség; amennyiben mocsárok, soha ki nem száradó lagunák képződnek és mert ezen mocsároknak több év széna és sarju termése s a záporok által lehordott különféle törmelék rothadván, a különben sem igen egészséges levegőt megfertőztetik. A ki talán nagyot mondani akarással szeretné igénytelenségünket valódni, vegyen magának fáradságot: nézze meg az ugynevezett „Papmalom“ fölötti víztengert és az árvíz lefolytával, győződjék meg a Zsombori vagy 80—100 holdnyi, egész nyáron át a vízbikák, bibiczek és egyéb nilusparti vízimadarak által lakott lagunákban, — melyek tömkelegében halandó ember a Rongyva folyását immár megtalálni nem képes: mily dögleletes azok fölött és környékükben a megfertőztetett levegő?! Valóban senkise csodálkozzék azon, hogy e lapok hasábjain a S.-a.-Ujhelyben uralkodó hagymázt valaki „ujhelyi betegség“-nek nevezte; mert csoda, hogy a város környékén létező mocsároknak kifejtőnek itéli a helyzetet, különben nem fordult volna én hozzám.

TÁRCZA.

Kossuthnak egy régibb levele.

— A zempléni közlétről. —

A hírlapi eleven cikkeiről is ismeretes sáropatoki főiskolai tanár, Kun Pál, még 1874-ben megkereste volt nagy hazánkfíát s megyénk dicső szülöttét Kossuth Lajost, hogy lenne szives véleményét vele közölni az iránt, hogyan lehetne Zemplénmegye elaludt közvéleményét lethargiájából felrázni s megalakítani egy erős „Függetlenségi párt“-ot? stb.

A nagyhazafi e kérdésre egy nagyterjedelmű és örökbecsű, tanulságteljes levélben felelt; mely feleletnek egyes reánk tartozó és nyilvánosságra hozható részleteit im közöljük.

„Baraccone.“ 1874. nov. 19.

Sokszor és sokat törődtem, hogy mint válaszoljak mult októberi becses levelére, mert... a hazafiai bánaton kívül egy nemét a szégyennek is érzem valahányszor eszembe jut, mennyire megtagadta hét év óta az én szülőmegyém egész multjának dicsőséges hagyományait.

De tanár ur, bár, mint leveléből látom szintny szomorunak, de mégsem ennyire kétségbe

lődő fertőzött lég következtében, a járványok — mikből különben ugy is elég van, — még nagyobb mérvben nem uralkodnak! De még a völgyesség emelkedettebb részein termelt növényzetre is fölülte káros hatásuak ezen posványok; mert az elpárolgásból származó ködök, kivált ha a virágzás korában jelentkeznek, a termés nagy részét tönkre teszik.

Igaz, hogy az 1878-ik év fölülte nedves volt s meglehet, hogy évtizedek fognak eltűnni addig, mig ismét ilyen lesz; de bármily száraz évek következzenek is: szentséges szentigaz az, mikép a Rongyva és a Bozsva; valahányszor a völgyet ölelő hegységben egy-egy záporosó lesz, mindannyiszor előntendi a völgyet, mert a) A Rongyvának medre, a „Papmalom“-tól fölé sok száz ölnyi hosszúságban, nincsen. b) A hol medre van, az ezer féle irány- és alakban kanyarogván, a vizet vezetni nem képes. c) Nem tehető fel egyéb, minthogy a „Papmalom“ fölötti meder-eltűnés más, mint éven ezen malom okozhatta. d) A hitvány mederben is, a hol a bokrok között, egy-egy tisztább helyet képez a bujdosó patak: annak idejében az egész vidék kendere, mezei rendszetünk nagyobb dicsőségére, benne ázik anélkül, hogy egyes partibirtokok ezen fölülte káros szokást megakadályozni képes lenne.

Hogy a fentebb érintett károk és veszélyek eltávolíthatassanak, hogy a Rongyva és Bozsva vidékének levegője a megfertőzés s a járványokrai fogékonyaságától megóvathassék: itt van a legfőbb ideje, hogy ezen garázdálkodó folyók minden célhoz nem vezető fél rendszabályok eikerülésével, rendszeresen megszabályoztassanak!.. Higyje el az érdekeltség; mikép az összes szabályozási művelet költségeit egy középserű évrnek takarmány- és egyéb termése fődözni fogja; holott most vannak olyan birtokokok, kik rétjeiken éveken át semmi hasznát nemcsak nem veszik; de sőt a netalán nyert romlott szüleséggel, gazdasági állataik egészségét is veszélyeztetik. Közegészségügyi szempontból pedig áldani fogja meg emléküket is az utókor! Az ésszerűleg nem elfogadható érv a szabályozás ellen, miszerint idővel a hegyi záporok ismét beiszapolandják a megszabályozott medret; mert ilyen érvek mellett, soha semmiféle nagy tett nem születethetnek! — Hiszen, még az ezredéveket élt egyiptomi gulák sem örök életűek!...

K. K.

ejtőnek itéli a helyzetet, különben nem fordult volna én hozzám.

Ön azon befolyás emlékéből indulva, melylyel egykoron szavam a nemzetre birt, azt gondolja, hogy szavam ma is mozgásba hozhatná Zemplénben a közszellem tespedő vizét.

Más idők voltak azok uram, tanár ur! Más volt a nemzet és más volt az én helyzetem. Akkor a hazafiai lelkesedést a uép a levegővel szivta magába, Nagy idők, nagy fogékonyaságot termelnek. (Oly levegőben s oly fogékonyaság mellett nem csoda, ha annak szavai, kit a szorongatott nemzet vezérének ismert, nem hangzottak el hatástalanul. De bár a hatásban része volt is annak, hogy a nép saját lelke sugallatait halotta ajkairól hangzani s határozottságomban saját határozottságát, tevékenységemben saját akaratát látta valósitva; még sem kell a hatályosság tényezői közül azon körülményt kifelejteni, hogy a nemzet hatalmának letéteményese valék s buzdításaim e nyomatékos szavakkal végződtek: „a Haza nevében rendelem és parancsolom!“ Ez s a hozzákötött erély teremte a hazának a hadsereget. A buzdító szó csak készséget kelthetett vagy a hol megvolt, kitartásra edzhetett;

de hol van ma a névteten „félistenek“ nemzete? — — — És mi vagyok én ma? Egy tehetetlen száműzött, kinek, mert szavaihoz cselekvést nem csatolhat, szava a pusztában kiáltónak szözata. Gyakran tapasztaltam. Sőt mindig.

Hányszor nem szállaltam fel az utóbbi hét év alatt; meg-meg jelölve az ösvényt, mely a közös ügyes fogság szénsavas gőzéből a függetlenség szabad levegője felé vezethet! Volt-e szavamnak gyakorlati sikere?

Városi ügyek.

1879. évi márczius 1-én tartott képviselőtestületben bemutatott a város 1878. évi számadása, mely szerint bevétele volt 40027 frt 43 $\frac{1}{2}$ kr., kiadása 39435 frt 9 $\frac{1}{2}$ kr., pénztári maradványa 592 frt 34 kr. — Vagyon-mérlege pedig következő: követelése 39753 frt 15 $\frac{1}{2}$ kr., tartozása 16070 frt 18 kr., követelési fölöslege 23682 frt 97 $\frac{1}{2}$ kr., melyből 17854 frt 74 $\frac{1}{2}$ kr. községi pótdó, s miután ezen összeg mind bevehető követelés, annak végrehajtás utján behajtása megrendeltetett.

Tárgyaltatott továbbá: hg. Windisch-Graetz Lajos fellebbezése az 1878. évi szőlő-dézsma váltásági kamatok behajtása iránt. Amennyiben — ezen kamatok behajtása az 1865. évi 29. t. cz. 31. §-a és az 1869. évi ápril 7-iki pénzügyminiszteri rendelet 80. §-a szerint nem a községek, de az adóhivatalok kötelessége s miután annak nagy része bevehetetlen — a kimutatás ezen bevehetetlenség feltüntetése mellett az adóhivatalhoz visszaküldetik, a fellebbezés pedig ezen jelentéssel a megyei bizottsághoz felterjesztetik.

Hosszasb tanácskozás tárgyát képezte a rendőrség újabb s a közbátorságnak jobban megfelelő szervezése s végül elhatározottat: hogy a csekély fizetéssel ellátott s így rendben sem tartható éjjeli örök helyett, négy csendlegényi állás szerveztetik, az eddigi bolti örök is elrűltetnek, s a kereskedők s bolttulajdonosok által e célra fizetendő összegből szintén két csendlegény fog felfogadtatni. Így a város ezentul 10 rendőrrel fog birni, kiknek fele minden éjjel őrzőjüket lesz köteles tartani, mely őrzőjüket kiváló figyelme az oly korcsmahelyek és lebujokra fog kiterjedni, hol rendszerint a legtöbb csavargó tartózkodik. Hogy végül a város közönsége azon kóborló egyénektől, kik koldulva s lopva járnak házról házra, s egy idő óta nagy számmal mutatkoznak — megszabadulhasson, a rendőrségnek különös kötelességeül tétetett azokat elfogni s bekísérni; — a közönség pedig felhivatni határozottat, hogy ez irányban a rendőrkapitányt gyámolítsa s ha oly kóbor egyén kerül valamely házba, ki a kapitányságtól koldulási engedélyt felmutatni nem képes, azonnal adja át a legközelebbi rendőrnek.

Megemlítésre méltó még az, hogy városi kisdédó alap czimén az 50-es években tartott bá-

Soha! egy mákszemnyi sem! Deák Ferenczhez írott nyiltlevemtől kezdve a Függetlenségi pártnak adott válaszig, — — soha!

Pedig a tárgyak melyekről szöllottam olyanok voltak, hogy magokban is rezgésbe hozhatták a hazafi sziv minden hurjait. A nemzeti létfeltartás ösztöne, a szabadság vágy, a multak emléke, a jelen szégyenletes nyomorúsága, a jövőndő reménytelensége, minden erkölcsi s anyagi érdek kapcsolatban a közösgyes alku által a nemzet nyakába akasztott koldus iszákkal; szóval: a tények hatalmas ereje sulyt kölcsönözött szavaimnak s érveim igazságát észhez és szívhöz haza vitte...

S a gyakorlati eredmény? — Semmi!... még csak annyi sem, hogy az ellenzék ne folytassa a „civitas in se ipsam divisa“ szerepét, melyről írva van, hogy „desolabitur.“

Mikint képzelhessem hát, hogy szavam gyakorlati hatással lehetne egy-egy vidéki párt alakításnál? ... Aztán a pártalakítás ügy, nem a magvető műve, ki nem holnap akar aratni, hanem a jövőndőre számít. A jelen műve az, a cselekvés, nem a szóé.

Nem, nem Uram, tanár ur! Ha nincs Zemplénben Függetlenségi párt, azt én a távolból nem hívhatom életre s hívni nem is lehet feladatomban. Az önök feladata az, kik a helysytin vannak s kik azon megnyugtató érzéssel láthatnak a munkához, hogy a siker használ s a sikertelenség nem árt.

Vegyék önök számba a tényezőket, melyekre számíthatnak... s aztán egyénekenként, vagy mint pártilag, hogy ugy mondjam, szerves erővel éljenek cselekvő politikai és társadalmi életet. Ez a fő-

lok jövedelméből szép összeget kezel a város, melyből a takarékpénztárban 3660 frt 56 kr. van elhelyezve, Kazinczy örökösöknél pedig mintegy 922 frt 10 kr.

A mértékhitelítő hivatal ügyeinek mielőbbi rendbehozása céljából, egy küldöttség bízott meg a megye alispánját felkérni, hogy ezirányban sürgős intézkedéseket tenni sziveskedjék.

Végül a templom megetté sétatérre vonatkozólag, miután a város javára a felsőbb bíróságok által kimondatott, hogy azon tér nem az uradalomé, de a városi közönségé, s mint köztér, telekkönyv tárgyát nem képezi — a város ügyésze utasítva lett, hogy annak az uradalom birtokivéből leendő kitörését kérvényezze.

Népnevelés.

A talmud-iskolákról.

A közoktatásügyi minisztérium betiltotta, a tanfelügyelőség bezáratta, községi előjáróság e rendeleteket végrehajtotta és mégis, mint féreg a hullán és mint gomba a meleg eső jótékony hatása után, keletkeznek naponként, a szellemet butító zsidó talmud zugiskolák.

És hogy e veszedelmes intézkedésnek fennállása egyedül a felekezet rajongóbb tagjainak butaságára vihető vissza, azt azon ok is bizonyítja, hogy dacára a törvény és törvényes közegek szigorának, a ma betiltott talmud fészkek helyett, holnap több és veszedelmesebb fog keletkezni.

Kevés helye van hazánk kisebb városainak, ahol a szellem annyi egészséges tápot nyerhetne, mint nálunk Sárospatakon. Nem is reflectálva a közép és felső tanfolyamokra, egyedül a népiskolák számát és rendezettségét tekintve is méltán állíthatjuk ezt.

Protestans felekezetünk fi és leány elemi iskolái, a rom. katolikusok rendezett fő-elemi tanodája, az állami tanító-képzésben fennálló elemi gyakorló-iskola, a kispataki községi elemi népiskola és végre a g. katolikusok népiskolája ugy hiszem elegendő szám arra, hogy e város és környék gyermekeit az ismeretek élő csarnokába bevezesse.

És fájdalom! mégis van egy nagy és gazdag felekezet, a mely a nemzeti szellemes nyelv növekvő haladásától magát teljesen izolálva, egy pár nyomorult talmud-iskolába nyomorítja el gyermekeinek szellemi fejlődését.

A sárospataki izraeliták 1877-ik isk. évben nagy anyagi áldozattal felállítottak egy magyar tannyelvű felekezeti iskolát.

A vezértanító művelt, tehetséges ember és e mellett jó készütségű tanító is lévén, rövid időn igen szép eredményt mutatott fel, a szülők és tanügy-barátok általános meglepedésére. És mi történik?

Az előbbeni nagy lelkesedés a legszebb eredmények után, a felekezet tisztelt tagjainál eléri a fagyponthoz, az aláírások útján kötelezett díjjak fizetését megtagadják és 8 gyermekkel bíró ügybuzgó tanítóknak — nolle velle — kiadják az Urlaubpast.

Ezek után a dolog természetes következtése az lenne, hogy a meglévő népiskolákba adnak be gyermekeiket. Oh nem! A talmud-iskolák szaporodnak és sokkal nagyobb anyagi áldozattal tartanak fenn, mint az előbb jelzett modern népiskola.

dolog. Ez a legbiztosabb ut a pártnak tekintélyt súlyt, befolyást biztosítani.

Kissé bővebben kell erről szólanom, hogy megértessem, mire célozok.

A mióta azt a megbecsülhetlen intézményt, mit megyei rendszernek nevezünk, az osztrák birodalom iránti hűbérség biztosításának érdekében megölték: a vidéken, ugyszólván nincsen közélet. Azt, amit pártszellemnek neveznek, meg van ugyan, talán tulságosan is. Csaknem minden ember párthoz tartozik; de a pártélet jóformán csak a választások körüli tevékenységre szorítkozik. Más közélet alig van. A tevékeny civismus eleven érzetét a közügyek iránti részvétlenség váltotta fel. Még csak spontaneitás sincs többé a vidéken. Csofaldatos, hogy az intézkedések mennyire reagálnak az erkölcsökre. Amióta könnyen megfogható okoknál fogva, az önkormányzat termékeny elve helyébe, a tevékenységet zsbibbsztó centralisatio átkos irányu lépett, a nemzet, mondhatni pártkülönbség nélkül, ezen iránynak bámulatosan megadta magát. A „segíts magadon és az isten megsegít“, egy nem létező fogalommmá vált. A kiskorúság érzete annyira erőt vett a nemzeten, hogy mindenki mindent az országgyűléstől, a kormánytól vár. Ha valahol (bocsánat a triviális példáért) egy kakas szokatlan időben nagyot kukorékol, még az ellenzéki lapok is a felett ütnek lármát, hogy a miniszter miért nem hallgattatja el azt az alkalmatlan állatot. — Ha pedig politikai meggyőződések érvényesítése kerül szóba, mindenki mindent a központból vár. A főváros minden. A vidék semmi. A zsbibbsztóság annyira megyen, hogy alig jut valakinek a vidéken észbe alkalmat keresni, hogy a kiférhatlanított megye gépies formáiba egy kis vérkeringést

Hogy pedig a talmud-iskola egy veszedelmes és mondhatni, szellem-nyomorító intézkedés, azt már az iskolai rendszer is eléggé igazolja. Reggel 7 és 8 órákor a gyermek felmege a talmudba, onnan hazamegy fáradtan ebédelni. Jőizüen tölti meg a talmud által meglehetősen kikoplatott gyomrát és alig hogy lenyeli ételét, tehát alig délután 1 órákor, lámpással kezében megy az iskolának csufolt büz-fészkekbe.

Sokáig nem tudtam e világitó eszköz mire használatát magának megmagyarázni; végre megmagyarázta ezt maga a valóság. Nevezetesen: este 9 órákor, iszonyu zsvivajjal, százra menő zsidó gyerekek rohan ki a talmud-iskolából, meggyújtott lámpásokkal kezükben.

E kegyetlen kínai állapot érlelte meg bennem azon elhatározást, hogy a talmud iskolák borzasztó állapotát és a rendszerükben foglalt egyiptomi sötétséget, épen e megye központi lapjában hozzam nyilvánosságra.

Es vajjon mit tanulhatnak zsidó gyermekeink a talmudban:

Felelet: talmudot és egyéb semmit. Az ókori próféták egybefoglalt rajongó, vallásos elveit, verik be kalapácsal a gyermek fejébe és ez által annak szellemi rugékonyságát lazává és minden szépre és nemesebbre már ifjúkorának hajnalán teljesen fogékonytalanná teszik.

Annyira beleverik a talmud betű szerint előírt gondolkodást, hogy az teljesen meggyökerecsedik elméjében és a ferde nevelés ez első, de hatalmas irányu annyira erőt vesz egyedén, individualitását, hogy azt más utra terelni későbbben igen bajos és felette nehéz.

Minő absurdum az még gondolatnak is, hogy egy 5-10 éves gyermekkel a-tól a-ig betanulatták értelmetlenül, szajkó módra, a talmud betűit. Hogyan várhatunk az így elrontott gyermektől felebaráti szeretetet, a nemzeti érdekek és szükségletek ügybuzgó napszámosát. Hogyan várhatunk nyelvünk, irodalmunk fejlődésének előbbre vivőjét, mikor őt a talmud szelleme egészen megölte emberi gondolkodásában, midőn csak az irigység és úzérkedés, embertársainak anyagi megbénítása és minden meglévőnek saját énjéhez való összeharásolása képezi életének mindennapi irányát, munkájának eredményét és létezésének végzettségét.

Pedig e felekezet haladó tagjai közül igen igen sokan vannak, kik velem hasonlézetben élve, szomoruan itélik el a társadalom e fekélyes kinövését, t. i. a talmud-iskolákat.

De legnagyobb baj az, hogy e rendszer reformálása igen igen nehéz. Egy százados szokásokon alapuló intézkedést eltörölni annyi, mint megállítani a zúgó ár hullámaikat, sebes menetben. Az atyák által megörözt és a fiakban hagyományosan átplántált e rendszer, csak gondosan és a legnagyobb óvatossággal hátrítható el.

A nemzeti és társadalmi szellem e ragályos fekélyét nem eltojítani kell, hanem lassan, de biztosan metszeni kifelé, hogy még lételemek egy páránya se maradjon meg belőle.

Nekünk, az igaz, nem lehet azt tennünk, amit Drusus tett C. Grachusssal, midőn ennek a nép érdekében ajánlott minden nemes indítványát még sokszorozottan felüllicizálta, mert ezzel csak rontanók az ugy is elromlott ügyet.

Egyedüli orvossága a népnevelés, melyet ki kell terjesztenünk gondos szorgalommal orthodox izraelita társaink gyermekeire is. Fel kell világosítanunk arról, hogy hazánk a többi művelt nemzetek példája után haladva, indulni akar a fejlődés nemes utain, de ezt csak úgy éri el, ha minden nyelvű és felekezetű lakosa vállvetett erővel fogja

lölveljen, vagy a közéletet társadalmi uton felelevenítse.

Ilyen lévén a helyzet, meg vagyok győződve, hogy a Függetlenségi párt elveit valló hazafiak az által készíthetnek elő legbiztosabban pártjuk számára mind tekintélyes állást, mind számerőt, mind befolyásos jövedőt; ha feladatul tűzik ki magoknak, mind egyénileg, mind pártilag, hogy folytonos tevékenységgel az elzsbibadt közéletet megyében városokban, községekben, társadalmi téren téren feleleveníteni törekedjenek.

Ne hanyagolják el önök a megyei életet. A megyei közélet felelevenítésében fekszik a nemzet önállóságának, szabadságának kulcsa. Igaz, nagyon szűkre van már szorítva a megyék működési köre; hanem azért mégis csak munkakör az, s az intézkedések az a természete, hogy buzgalom és tevékenység, az intenzivitas erejével az extenzivitást is terjesztheti.

Van-e Zemplénben a megyei bizottmánynek olyan tagja, ki a Függetlenségi párthoz tartozik? Nem tudom. Ha van pótjára erélylyel a számbiányt. Egyes ember is képes érzetelni, hogy vele számolni kell; mert bár egyedül álljon a szavazók közt, háta mögött áll a figyelő közvélemény, melynél ész és hazafi erély soha sem marad hatás nélkül.

Igen-igen nagy fontosságot tulajdonítanak annak, ha a Függetlenségi párt elveit valló zempléni hazafiak azon lennének, hogy az e párt elveivel kapcsolatban levő kérdések, Zemplénmegye közgyűlésein tárgyalás alá kerüljenek. — Ez pedig, azt hiszem, módjukban van. Az országgyűléshez magánosok által intézett petíciók — a mint látjuk — nem

a zászlóvivőket nagy utakon gyámolítani, ha kiterjesztik szellemi látókörüket oda, ahol azon hit-sorsosaik vannak nagy számmal, a kik nem a talmud, de nemes igyekezetök és szorgalmuk által nyerték el a közbecsülést.

Kovács Zoltán.

Fővárosi Levél.

— Egy unalmas tárgy. — A szeszély szerepe. — Carneval temetése. — Parsang után. — Két drámai mű. —

Azt már régen tudtam, hogy a fővárosi hölgyek — no meg a kisvárosiak is szeszélyesek, de arról eddig nem volt fogalmam, hogy itt az időjárás is szeszélyeskedik. Ha téli felöltőben sétálunk ki, akkor úgy ki sít a nap, hogy ránk izzad minden ruha, s ha nem akarunk gőzfürdőt élvezni, szaladunk kell haza könnyebb felöltőért. Igy aztán egünk szeszélyesen sétálunk vissza a vaczi utcára, szeszélyesen sétálunk vissza a vaczi utcára, hogy ott a tavasz előhírnökeiben, a szende ibolyákban, s testvéreikben: a szép hölgyekben gyönyörködhesünk. (Most veszem észre, hogy már bókolni is tudunk.) De oh fátum! e gyönyört drágán kell megfizetni, mert egyszerre elhomályosul az ég, s még alig kezdünk e felett csodálkozni, már is óriási cseppekben hull az eső, ujdonat-uj hamiltonunkat és ellenkező teveször kalapunkat önkretéve. — Ellenkezőleg történi, ha esernyőt veszünk ki, akkor biztosak lehetünk, hogy nem fog esni. Én tehát arra gondolatra jöttem, hogy legjobb lesz — biztosítás végett — az esernyőt mindig magammal hordani.

De nem csoda, ha az időjárás is szeszélyes, a hol az elegáns világszerte szeszélyeivel tündöklök. Minél bizarabb, különösebb valamelyik hölgynek a toilletteje, annál elegánsabbnak, minél phantasticusabbnak a hajdisze, annál szebbnek tartatik. Aztán meg nem is előkelő, a kinek szeszélyei nincsenek, már az elválaszthatatlan a rangtól, s lehet, hogy aszeszély és az előkelőség egy bölcsőben születtek. — A szeszélynek meg van az a jó oldala, hogy feltűnővé tesz, de meg van az a rossz oldala is, hogy nem mindenkinek áll jól. Mert, ha Elize comtesse — csupa szeszélyből — azt mondja, hogy ő Párisban tanult meg németül, az neki jól áll, de mikor Zsuzsika utánzás-képen azt állítja, hogy ő bordeauxi selyemben jár és lyont iszik, azon már nagyot nevetünk; különben ezzel nem mondtam újat — a mi engem eléggé bosszant, — mert van egy latin közmondás, a melyik mostan nem jut eszembe (mivel nem akarom), ebben ugyanaz van kifejezve.

De lám, ez nem szép tőlem, hogy én mindenféle bohókás dolgokat összebeszéltek, a helyett, hogy elegiát zöngicsélnék a haldokló farsangról. Igen, mert itt tegnap temették Carnevált; tudják kérem hol? A reddoutban. Kísérői voltak: elegáns és nem elegáns dominok, komolyságot nem ismerő harlekinok, kaczerkódó Szerpolettek, kacsingató virág-árusnők, új- és ókori lovagok, dandyk stb.

Kérem ez igen tisztességes kíséret, csak az rontotta el az egészet, különösen a komolyabbak illuzióját, hogy Carnevalnak e végtisztességet nem harangzugas, s ájtatos zsolozsmák kíséretében, hanem hangos zeneszó, víg csevegés, csengő kacaj és virágos jövedelméből megdagadt tárczát. — Már t. i. a hogy „bolondok estélyén“ szokásos.

Most aztán következik a bosszankodás és a vezeklés ideje. A papák nem győzik eleget szemérem hányni kedves hites társuknak, ha ez pénzt kér, hogy sok rőf selyem, foulard, musselin, a sok kesztyű, virág és más bálci cikkek mely lapossá tették az aratás és szüret jövedelméből megdagadt tárczát. A gentlemanek meg azon meg azon lamentálnak, hogy a

sokat érnek. De ha egy-egy jól választott kérdésnek, a megyéhez intéztetik folyamodás, minél számosab aláírással azt kérelmező, hogy a megye intézzen kérvényt az országgyűléshez; ebben még ha a kérelemnek helye nem adatnék is; a provocalt tárgyalásnál fogva, nagy fontosságot látnék. . . .

Ki tudja, nem lenne-e egy ily folyamodás s az általa eléidézendett vitatás az első lépés, a közszellemnek felelevenítésére Zemplénben? Az első lépés arra, hogy az én szülő megyém ismét azzá legyen, a mi hajdan volt: a nemzet jogainak, szabadságának erődjévé, Tenni és tenni és ismét tenni tisztelt Tanár ur. Ez a legsikeresebb propaganda,

Fogadja, tisztelt Tanár ur, kiváló nagybecsülésem biztosítását és hazafiu üdvözetemet.

Kossuth m. k. *)

*) E nagyérdékü közleményt Viski Krüszelyi B. tanár ur küldötte be lapunknak Sárospatakról, a következő levélke kíséretében: Kedves barátom! Itt küldöm Kossuth Lajos egy örökbecsü levelének, minden magyart érdekelő és indiscretio elkövetése nélkül közölhető kiváratát. Kun Pál évek óta rejtgette e levelet legféltettebb ereklyéi között s csak nagy nehezen egyezett bele e kivonatos közlésbe, Azok, a miket kihagytam s csak pontozással jelöltem, nem nyilvánosság elé valók s nem kívált a ti lapotokban, mely nem politikai. Ennyit baj nélkül közölhetünk; mert azon felül, hogy társadalmi dolgot feszeget, őt évtel ez előtti állapotokra vonatkozik; tehát az óta sokban megváltozottakra vagy végkép elmúltakra. Elmúlt esőnek meg úgy sem kell köpönyeg. Isten velünk!

v. K. B.

sok bouquet, bonbons, narancs vásárlás semmi hasznot sem hajtott, mert vallomásaik mind ezen előzékenységek daczára vissza lettek utasítva. — A szabók, divatúrsok, cipészek nem győzik vinni a sok számlát, és tanonczaik által — az inas szó már ki van törölve a szótárból, valamint a legény is; hiába! haladunk — a dandik után küldözni. — Fogadják is füre-fára az érdeklött felek, hogy lányukat nem bocsájtják többé bálba; bouquetokat nem vesznek; hitelezni nem fognak, (már t. i. mig alkalom nem lesz.) És ennek a sok kellemetlenségnek mind Carnéval az oka méltán megérdemli tehát, hogy csak tíz hónap múlva támadjon fel.

Ezután már a színház van hivatva kárpótlást nyújtani azon élvezetekért, melyeket eddig a rohamos keringők, a szövevényes quadrilleok, a szemenedett bókók, és epedő tekintetek nyújtottak. Vételkednek is a két színház igazgatói új darabokkal vonzani a közönséget. Nem régen Tamora a nemzeti színpadon tünt fel, — majd rá mondja egy némely szigorú bíráló: józan embernek, hogy lehet azt mondani egy tragoediáról, melyet egy agyon dorongoltak mint ezt, hogy feltűnt? — pedig ez feltűnt, mint egy csillag, melynek rudja lefelé áll az égről. (Igy talán jó van). Hanem annyit mondhatok, hogy ennek a szóban forgó csillagnak az esése igen gyors volt; már nem is tudjuk, mikor pattant szét az a szappanbuborék, vagyis pardon, — mikor esett le ez a csillag?

Tartossabb fényel bír ennél „Ágnes asszony“ Lukácsnak legújabb népszínműve. De ebben meg avval nem tudok kibékülni, a többi sokat emlegetett hibái mellett: mint lehet egy magyar írónak oly izléstelen, sőt trivialis epizódokat vinni színpadra, mint azt Lukács teszi? Ha francia szerző tenné ezt, ugy talán inkább elnéznék, — mert hisz a francia szereti a bizarrt, de népszínműben, egészséges népeletünk helyett, ily Terka — Menyusféle epizódokat nem szívesen látunk. Jók azok a karzat megnevettetéseire, de nem alkalmasak a finomabb műízlés kielégítésére.

Rátz István.

A közönség rovata.

Még néhány szó a typhus-járvány kérdéséhez.

E lapok hasábjain vita fejlődött ki az ujhelyi orvosok közt, melynek végén Schön Vilmos dr. ur daczára annak, hogy az első cikkére válaszó urak számszerint mutatták ki az előfordult typhus eseteket, azon különös hiedelmének ad kifejezést, hogy „az az óta lefolyt három hét constatálta nézetét s elégtételt szolgáltatott akkor közzétett nézetének.“

Am legyen neki az ő hite szerint.

De engedje meg Schön Vilmos tr. ur, miszerint én meg a pro és contra után mindaddig mig:

- 1) ő be nem bizonyítja, hogy az elősorolt esetek gyomorhurut esetek voltak háttérben, vagy szövetekeze váltólással;
- 2) mig meg nem magyarázza azon ellenmondást, mely a vele naponként érintkezett unokaöccsese Schön Hugó dr. ur, kire bár névtelenül első cikkében hivatkozott, hivatalos és neki tett magán jelentései közt fenforog;
- 3) mig a közkórház hivatalos jelentésével szemben közzétett valótlan állítását be nem igazolja;

vesztesnek tekintsem e pereszkében a tudor urat s legyen meggyőződve, hogy annak tekint a közönségnek higgadtan gondolkodó nagyobb része is melynek egyáltalában nem volt arra szükség, hogy ő saját megrogált egészségének kockázataival megnyugtató cikkeket írjon.

A vita folyamára nézve pedig legyen szabad még a következőket megjegyezni.

Miután Schön tr. ur első cikkéből, mind amellet, hogy viszontválaszában azt mondja, miszerint azt minden célzás nélkül tette, világosan kiolvasható: hogy a többi ujhelyi orvosok vagy nem tudják a typhust felismerni, — vagy a gyomorhurut kiáltják ki annak, hogy a közönséget rémitéssé; nagyon természetes, hogy ilyen fellépése méltó felháborodást keltett az ujhelyi orvosi kar kebelében, mely régi idők óta fogva tapasztalta még a nálánál idősebb collegák irányában is tanusított incollegiális magaviseletét s most a megtámadáshoz illő megtorlással válaszolt ott, hol meg lett támadva, t. i. a közönség előtt.

A dolog érdemét érintő elégtételt, pedig az illetők azon forum előtt szándékoztak keresni, mely annak szakbeli megítélésére hivatva van, t. i. a megyei orvos-gyógyyszereszegetlet becsületbírósa előtt — s én a legtávolabbról sem akarom gyanusítani Schön dr. urat azzal, mintha talán ki akarta volna magát vonni annak ítélete alul; de mindenesetre furcsa találkozás a körülményeknek, hogy éppen a mai napon hozzám, mint a nevezett egyet elnökhöz intézett levelében mondja, egészségi állapotánál fogva a kilép az egyetleből.

Saját személyemet illetőleg pedig, ki ugy is, mint magán orvos, de ugy is, mint a megyei hatóság egészségügyi osztályának főnöke Ujhelyben a typhus létét constatáltam s a hatóság utján a kormányznak bejelentettem, ezenel kijelentem Schön dr. urnak, hogy kritikáját nem tartva illetékesnek, vele tudomány felett a napi sajtó terén feleselni nem fogok.

Kelt S.-a.-Ujhely, 1879. márczius 2.

Chyzer Kornél.
Zemplénmegye főorvosa.

Különfélék.

× **A műkedvelői szintársulati**, melynek szép inteczióiról mult számunkban megemlékeztünk, dalár-együletünktől át vette a színpadot s a hozzátartozó díszleteket. A színpad decorációja, mondhatni igen csinos, különösen az előfüggöny, melyet nem régg elhalt, jó nevű festők: az öreg Révész György festett hajdanta az „ifjuságikör“ számára. Tehát a kiállítás is olyan lesz, minővel Ujhelyben vajmi ritkán találkozhattunk.

Kinevezés. Főispán ő msága Dr. Löcherer Lőrincz s.-a.-ujhelyi-és dr. Thoman Dávid homonnai járási orvost tiszteletbeli megyei főorvosokká nevezte ki.

Jelentés. Márczius 15-én a megyeház-termében a s.-a.-ujhelyi ref. iskola javára tánczcal összekötött jótékony czélú „Hangverseny“ fog tartanni melynek műsorozata a következő: I. Rész. 1. Szabadságdal, Hubertől. Előadja: Az egyesült dalárda. 2. Rondo Capricioso, Mendelssohntól és Souvenir de la Patrie, Székelytől. Előadja: Polacsek Irén kisasszony. 3. Mohácsi koldus, kettős dal. Előadják: Grün J. és Simon M. urak. 4. Velencei Karneval, Ernstől. Előadja: Olchváry Béla ur, vonós négyes kísérettel. 5. Költemények. Szerző és szavalja Bajusz József ur. — II. Rész. 6. Magyar dalok. Előadja zongorán, zene kísérettel: Farkas-Évva Jolán urnő. 7. Költemények. Előadja: Fejes István ur. 8. Magyar dalfűzér. Előadja: Olchváry Béla ur, vonós négyes kísérettel. 9. Magán-dal. Énekli: Grün József ur. Zongorán kíséri: Farkas-Évva Jolán urnő. 10. Magyar egyveleg. Előadja: Az egyesült dalárda. — Beléptidj: Körszék 1 frt 50 kr. Zártszék 1 frt 20 kr. Karzatjegy és állóhely 1 frt. Kezdeté 1/2 8 órákor.

× **A társadalomnak** egy undok férgé kezd nálunk mindgyakrabban feltűnni: a hazard kártyajáték, melyről, régi dolog, hogy egy moraliter, mint anyagilag tönkre teszi azt, kit szenvedéye belé sodor. De hát van-e az ellen orvosság? Van. Nem akarunk ujjal mutatni a fészekre, hol valósággal keresetszerűleg folytatják ezen mesterséget s mintegy lépre csalogatják azt, ki a fészekbe bevetődik. Kapitányságunk esélyessége s éberségéről azonban feltesszük, hogy megértett benünket s erélyesen ujjokra koppant azoknak, akik ezt méltán megérdemlik.

× **Szerencsétlenül** járt a napokban egy gyártelepi munkás, kinek a gép eltörte egyik lábát. A szegény ember kórházba szállítottott.

× **Kuriózum.** Bizonyítvány. Melyszerint cz. községének hiteles előljárói bizonyítjuk, hogy B... I... itten tartózkodó cigány olyan viseletű, hogy addig az ideig, míg el van zárva, neu lop; de mi-helyt haza jön és szabad lábón van, azonnal folytatja a mesterségét. Kelt stb.

A sárospataki főiskolai énekkar f. h. 15-én az ottani városház termében jó tékonyczélú hangversenyt rendez, melyet, mint rendesen, reggelig tartó táncz követ. Belépti díj: 1 frt.

Sárospatakon f. évi februárhó 16-án tartott meg a betegsegélyző-egylet javára rendezett „ifjusági bál“, melynek tiszta jövedelme 98 frt 19 kr. volt. (kilenczvennyolcz frt) Felülfizettek: Nagyságos Farkas Ferencz 50 frt, nagys. Szmracsányi Jánosné sz. Sz. Paula ő nagysága 20 frt, dr. Ballagi Géza 10 frt, dr. Kun Zoltán 10 frt, tek. Meczner Béla 10 frt, nagym. id. báró Vay Miólos ő exellenciája 10 frt, mélt. özv. Vay Henrik báróné 10 frt, főtiszt. Deseffy Sándor 5 frt, tek. Elek János 5 frt, dr. Rick Gusztáv 5 frt, dr. Lengyel Endre 5 frt, tek. Sziráky Gyulán ő nagysága 5 frt, nagytiszt. Nagy Gusztáv 3 frt, tek. Szinyey Gerzson 3 frt, tek. Emödy Dániel 2 frt, dr. Szánthó Gyula 2 frt, tek. Steinfeld Béla 2 frt, tek. Krüzzelyi Bálint 2 frt, tek. Kun Pál 1 frt, tek. Bogyay Zsigmond 1 frt, tek. Csengery Dezső 1 frt, Mester István 10 kr., N. N. 1 kr., Nagy Kálmán 1 kr., mely kegyes adakozásokért fogadják az illetők hála köszöne tünket. Sárospatak, 1879. február 26. A betegsegélyző-egylet nevében: az „ifjuságibál“ rendező bizottsága.

Az ujjonczozás a bodrogközi kerületben is befejeztetett. Kített az egész contingens, csupán 2 póttartalékkal maradt adós a járás, mely azonban az utóállításoknál bizonyára ki lesz egyenlítve.

× **Egy szép példány** vaddisznót lőtt a mult kedden Becske Bálint kir. adófelügyelő R.-Bányácska felé az u. n. „Fehér Domb“on.

× **B.-Ujjakon** farsang utolsó napján a vidék ről egy-néhány részvényes batyubált arrangirozott, melyben tőlünk is többen, különösen fiatal emberek részt vettek s a pátriarchális jó zamatú mulatságról jó emlékeket hoztak magokkal haza.

Lapunk mai számával veszik t. olvasóink Benedek Aladár derék lapjának a „Csöndes Órák“nak előfizetési felhívását. Mi ismerjük e szépirodalmi, jeles erővel bíró vállalatot, s merjük ajánlani, megyének s városunk t. olvasó közönségének.

Törvényszéki csarnok.

I.

Egy véres s idegrázó dráma végjelenetei folytak le mult hó 20-ikán a bünfenyítő törvényszék előtt.

Mult év márcziushó 26-ikának hajnalán Tályán

Lutár Nándor házának egy földszinti lakhelyiségéből, hol Hüll Zsuzsanna nevű szatócsnő lakott, nagy füst felleget láttak a háziak kitódulni s az oda siető emberek segélyével a bent senyvedő tüzet eloltván s a megrekedt füstöt kibocsátván, iszonyu jelenetnek voltak tanui. Hüll Zsuzsanna egy vértócsában feküdt a földön, fején halálos ütés-sebekkel s egész összeégett testtel. Minthogy a megelőző estén Szép József cipészlegényt látták nála, kinél Hüll Zsuzsanna pénze erszényei s egyéb értékei is megtaláltak, Szép befogatott s a vizsgálat ellene lefolytatott. Vádolt előbbi vallomásaiban beismeri, hogy Hüll Zsuzsannát, kihez gyöngéd viszony fűzte, összekoczkodás közben ütlegeivel földre teríté s midőn dulakodás közben a ledől petroleum lámpától ruhája s a lerántott ágyneműek meggyuladtak, hogy soká ne szenvedjen, egy vasaló yassal két halálos ütést is mért fejére s ezután az asztalon talált értékeket magához véve, eltávozott.

Vádolt, ki különben egy csinos s kedélyeskedő természetű barna fiu s ki ugy ezen, mint egy előbb elkövetett tolvajlasi esetre nézve a női csabokat emlegeti mentség gyanánt — végtárgyaláson a megközlözésen kívül mindent megtagad. Tanuk, kik közül közvetlen szemlélő egy sincs a tettét megelőző s követő körülményekre nézve, részint kedvezőleg, részint terhelőleg vallanak.

Liszi Ede királyi ügyész a vizsgálat eredményéhez képest beigazoltnak látja a rablógyilkosságot s azt, hogy Szép József a büntény elpalástolása czéljából petroleummal bekente s meggyújtá áldozatát s ezen súlyos büntényéért a romlott előéletű vádlottat kötél általi halálra kéri elítéltetni.

Hornay Kálmán védő ügyvéd mindenekelőtt kiemeli: ily összetett büntényeket, mint az elítélés alatt levő, elemeikre kell szétbontani, hogy a minősítés s a tényálladék a büntető igazságszolgáltatás elveinek megfelelőleg megállapítható legyen s hogy a bíróság mindkét tekintetben csak kétségtelen bizonyítékokra s bizonyítéki erőre emelkedő bünyelenségekre támaszkodhatik.

Kiemeli, hogy Szép Józsefet illetőleg a rablógyilkosság büntetésének kellékei nincsenek eléggé kimutatva, — hogy egyéb közvetlen pozitív bizonyítékok hiányában egyedül vádlott előbbi egybevágó vallomásai lehetnek döntők, amennyiben azok lehetsége kizárva nincsen.

Védő ügyvéd elsorolva a bonczélet s a tanuk vallomásainak végeredményeit, ugy látja, hogy fennforog lehetősége annak, miszerint Szép József az őt magához csábító Hüll Zsuzsannát felgerjedt szenvedélyeinek uralma alatt megölte, miszerint értékeit csak e tény elkövetése után sajátítá el s miszerint Hüll Zsuzsanna teteme petroleumos lámpa feldőlése folytán lángott kapott ruházat s ágynemű alatt égett el.

S minthogy ott, hol több súlyosabb és enyhébb beszámítási büntény elkövetésének lehetősége forog fenn, — a büntető igazságszolgáltatás elveinek képest, az enyhébb beszámítási veendő beigazoltnak, vádlottat csupán az emberölés s ezt követő minősített lopás büntényeiben kéri bünyelnek kimondani.

A törvényszék ezek után Szép Józsefet a rablógyilkos büntényében talávlán bünyelnek, őt 20 évi börtönre ítélte, mi ellen vádlott felebbezett.

II.

Deutsch Lipót, szántói illetőségű aranyműves, egyszersmind szab. állományi es. k. huszár-örmester, kinek rendszeres mesterségén kívül a tolvajlás, ugylászik. egy mellék foglalkozását képezi. — mult 1878 évi október havában Ujhelybe vetődvén, egy éjjel Zonnenfeld Izidor itteni lakos lakására tört s nevezettől 100 frt. készpénz és egy értékes arany órát lopott el. Azonban Kassán, hova a lopás után azonnal távozott és hol a lopott órát el is zálogosította: mint gyanus egyén elfogatván — bünyel cselekménye kiderült.

A kir. törvényszék folyó évi február 24-én tartott végtárgyalás alkalmával vádlott Deutsch Lipótot beismerés alapján a lopás büntényében bünyelnek nyilvánította s ezért 6 havi börtönbüntetésre ítélte.

Vádolt ezen ítéletbe megnyugodott.

Közi:

Mikovszky Bertalan.

Irodalom.

A Somogyi Ede tapintatos szerkesztésében és Rautmann Frigyes kiadásában megjelenő „Magyar Lexikon“ 21 es 22-ik füzete megjelent s beküldetett szerkesztőségünkhöz. Az irodalmunkban égető hiányt pótló mű pártfogását melegen ajánljuk a t. közönségnek. A mű megrendelhető minden hazai könyvárusnál, vagy az említett kiadónál Budapestten. Egy füzet ára 30 kr., mely az átvételkor fizetendő.

A jelesen szerkesztett „Képes családilapok“ 9-ik füzetét vettük bő tartalommal s a sokkott elegáns képes kiadásban. E folyó iratnak egy magyar családnak asztaláról sem szabadna hiányozni. Mind tartalomra, mint olcsóságra felülmúlja a hasonló kiadású német nyelvű műveket, melyek nemzeti nyelvünket rontják, ősi szent szokásainkat mételeyezik meg és a pénzünket külföldre viszik. De szóljon a legutóbbi füzet érdekes tartalomjegyzéke, mely következő: A legyőzhetetlen. Elbeszélés; Irta Balázs Sándor. (Vége.) — Adrienne grófnő. Elbeszélés Méry-től. Fordította Ujvári Ferencz. (Folytatás.) —

